

Εκτίμηση αθροιστικής συνάρτησης κατανομής

Μη Παραμετρική Στατιστική

Παναγιώτης Παπασταμούλης
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Στατιστικής ΟΠΑ

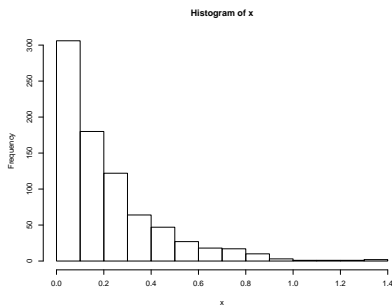
papastamoulis@aueb.gr

Πέμπτη, 26/3/2020

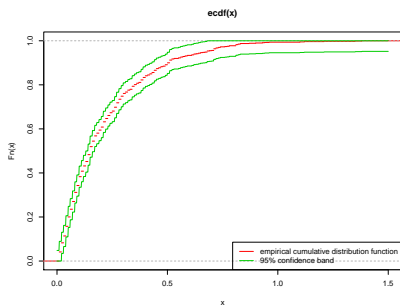

Nerve data

- Cox and Lewis (1966)
- $n = 799$ χρόνοι αναμονής μεταξύ διαδοχικών συσπάσεων νευρικής ίνας

Ιστόγραμμα δεδομένων

Εμπειρική συνάρτηση κατανομής
+ 95% ζώνη εμπιστοσύνης

Εκτίμηση αθροιστικής συνάρτησης κατανομής

Έστω $X_1, \dots, X_n$ τυχαίο δείγμα από κάποια (άγνωστη) συνάρτηση κατανομής F (διακριτή ή συνεχή).

Ορισμός (Εμπειρική συνάρτηση κατανομής)

Η εμπειρική συνάρτηση κατανομής ορίζεται ως

$$\hat{F}_n(x) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n I\{X_i \leq x\}. \quad (1)$$

Στον παραπάνω ορισμό:

$$I\{X_i \leq x\} = \begin{cases} 1, & \text{αν } X_i \leq x \\ 0, & \text{διαφορετικά.} \end{cases}$$

Παράδειγμα ($n = 10$)

- Δεδομένα:

$(-0.90, 0.18, 1.59, -1.13, -0.08, 0.13, 0.71, -0.24, 1.98, -0.14)$

- Διατεταγμένο δείγμα

$(-1.13, -0.90, -0.24, -0.14, -0.08, 0.13, 0.18, 0.71, 1.59, 1.98)$

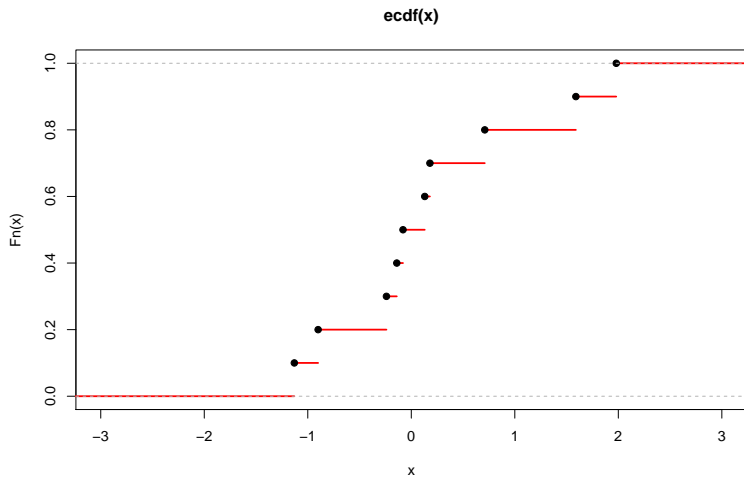
- Υπολογισμός $\hat{F}_n(x)$

x	$\hat{F}_n(x)$
$(-\infty, -1.13)$	0
$[-1.13, -0.90)$	1/10
$[-0.90, -0.24)$	2/10
$[-0.24, -0.14)$	3/10
$[-0.14, -0.08)$	4/10
$[-0.08, 0.13)$	5/10
$[0.13, 0.18)$	6/10
$[0.18, 0.71)$	7/10
$[0.71, 1.59)$	8/10
$[1.59, 1.98)$	9/10
$[1.98, \infty)$	1

- Παράδειγμα: $\hat{F}_n(1.64) = 0.9$ (πραγματική τιμή: $F(1.64) \approx 0.95$)

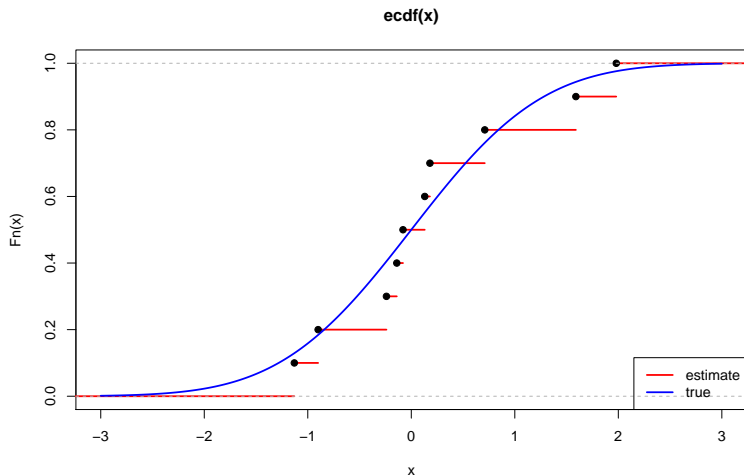
Παράδειγμα ($n = 10$)

Δεδομένα: $(-0.90, 0.18, 1.59, -1.13, -0.08, 0.13, 0.71, -0.24, 1.98, -0.14)$

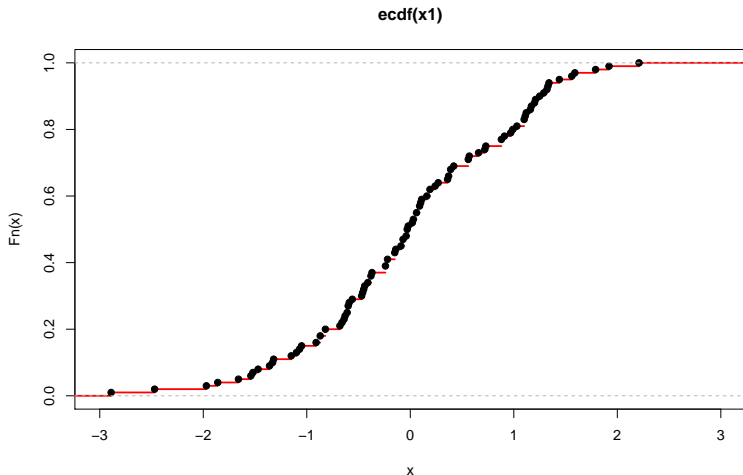

Παράδειγμα ($n = 10$)

Δεδομένα: $(-0.90, 0.18, 1.59, -1.13, -0.08, 0.13, 0.71, -0.24, 1.98, -0.14)$

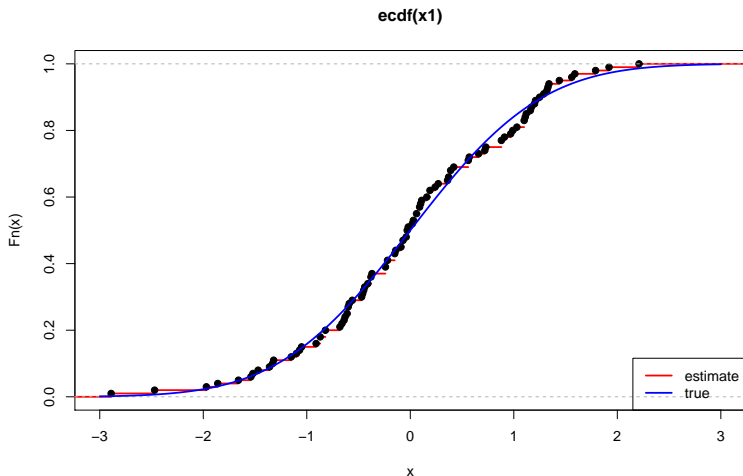

Παράδειγμα ($n = 100$)

Παράδειγμα: $\hat{F}_n(1.64) = 0.97$ (πραγματική τιμή: $F(1.64) \approx 0.95$)

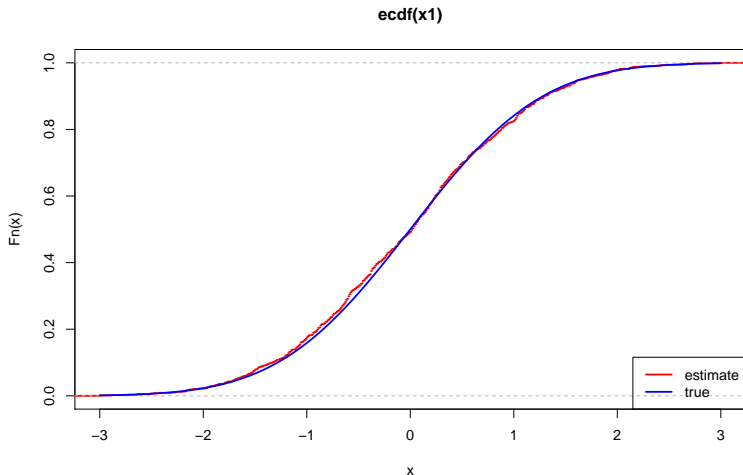
Παράδειγμα ($n = 100$)

Παράδειγμα: $\hat{F}_n(1.64) = 0.97$ (πραγματική τιμή: $F(1.64) \approx 0.95$)

Παράδειγμα ($n = 1000$)

Παράδειγμα: $\hat{F}_n(1.64) = 0.95$ (πραγματική τιμή: $F(1.64) \approx 0.95$)

Ιδιότητες Εμπειρικής Συνάρτησης Κατανομής

1 Μέση τιμή και διασπορά

$$E\widehat{F}_n(x) = F(x) \quad \text{και} \quad \text{Var}\widehat{F}_n(x) = \frac{F(x)(1 - F(x))}{n}$$

για κάθε $x \in \mathbb{R}$.

2 Θεμελιώδες θεώρημα Glivenko-Cantelli. Για κάθε συνάρτηση κατανομής F ισχύει ότι:

$$\sup_{x \in \mathbb{R}} \left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| \xrightarrow{a.s.} 0$$

3 Ανισότητα DKW (Dvoretzky-Kiefer-Wolfowitz). Για κάθε $\varepsilon > 0$:

$$P \left(\sup_{x \in \mathbb{R}} \left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| > \varepsilon \right) \leq 2e^{-2n\varepsilon^2}$$

(για όλα τα n).

Απόδειξη για το (1)

- Για δοθέν $x \in \mathbb{R}$, έστω η τυχαία μεταβλητή

$$Y = n\hat{F}_n(x) = \sum_{i=1}^n \mathbb{I}\{X_i \leq x\} = \text{«πόσα } X \text{ από τα } n \text{ είναι } \leq x\text{»}.$$

Απόδειξη για το (1)

- Για δοθέν $x \in \mathbb{R}$, έστω η τυχαία μεταβλητή

$$Y = n\hat{F}_n(x) = \sum_{i=1}^n \mathbb{I}\{X_i \leq x\} = \text{«πόσα } X \text{ από τα } n \text{ είναι } \leq x\text{»}.$$

- Ξεκάθαρα: $Y \sim \mathcal{B}(n, F(x))$.

Απόδειξη για το (1)

- Για δοθέν $x \in \mathbb{R}$, έστω η τυχαία μεταβλητή

$$Y = n\widehat{F}_n(x) = \sum_{i=1}^n \mathbf{I}\{X_i \leq x\} = \text{«πόσα } X \text{ από τα } n \text{ είναι } \leq x\text{»}.$$

- Ξεκάθαρα: $Y \sim \mathcal{B}(n, F(x))$.
- Συνεπώς για τη μέση τιμή

$$E(Y) = nF(x), \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$E(n\widehat{F}_n(x)) = nF(x), \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$E(\widehat{F}_n(x)) = F(x), \quad \forall x \in \mathbb{R}$$

Απόδειξη για το (1)

- Για δοθέν $x \in \mathbb{R}$, έστω η τυχαία μεταβλητή

$$Y = n\hat{F}_n(x) = \sum_{i=1}^n \mathbf{I}\{X_i \leq x\} = \text{«πόσα } X \text{ από τα } n \text{ είναι } \leq x\text{»}.$$

- Ξεκάθαρα: $Y \sim \mathcal{B}(n, F(x))$.
- Συνεπώς για τη μέση τιμή

$$E(Y) = nF(x), \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$E(n\hat{F}_n(x)) = nF(x), \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$E(\hat{F}_n(x)) = F(x), \quad \forall x \in \mathbb{R}$$

- Διασπορά

$$\text{Var}(Y) = nF(x)(1 - F(x)), \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$n^2 \text{Var}(\hat{F}_n(x)) = nF(x)(1 - F(x)), \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$\text{Var}(\hat{F}_n(x)) = \frac{F(x)(1 - F(x))}{n}, \quad \forall x \in \mathbb{R}.$$

Σκιαγράφηση απόδειξης του (2)

Λήμμα

Η κατανομή της τυχαίας μεταβλητής $\sup_{x \in \mathbb{R}} |\hat{F}_n(x) - F(x)|$ δεν εξαρτάται από την F (αν F συνεχής).

- Αν $X_i \sim F$, τότε $U_i := F(X_i) \sim \mathcal{U}(0, 1)$
- Πράγματι, για $0 \leq t \leq 1$:

$$\begin{aligned} F_U(t) &:= \mathbb{P}(U_i \leq t) \\ &= \mathbb{P}(F(X_i) \leq t) \\ &= \mathbb{P}(X_i \leq F^{-1}(t)) \\ &= F(F^{-1}(t)) \\ &= t. \end{aligned}$$

Σκιαγράφηση απόδειξης του (2)

Συνεπώς

$$\begin{aligned}\sup_{x \in \mathbb{R}} \left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| &= \sup_{t \in [0,1]} \left| \widehat{F}_n(F^{-1}(t)) - F(F^{-1}(t)) \right| \\ &= \sup_{t \in [0,1]} \left| \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \mathbf{I}\{X_i \leq F^{-1}(t)\} - t \right| \\ &= \sup_{t \in [0,1]} \left| \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \mathbf{I}\{F(X_i) \leq t\} - t \right| \\ &= \sup_{t \in [0,1]} \left| \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \mathbf{I}\{U_i \leq t\} - t \right| \\ &= \sup_{t \in [0,1]} \left| \widehat{G}_n(t) - t \right|,\end{aligned}$$

όπου $\widehat{G}_n(\cdot)$ η εμπειρική συνάρτηση κατανομής των $U_i = F(X_i)$,
 $i = 1, \dots, n$.

Συνέπεια του (3): Μία ζώνη εμπιστοσύνης για την F

Μέσω της ανισότητας DKW μπορούμε να κατασκευάσουμε μία **ζώνη εμπιστοσύνης** για τη συνάρτηση κατανομής (F).

- Έστω $\alpha \in (0, 1)$.
- Ορίζουμε

$$L_n(x) = \max \left\{ \hat{F}_n(x) - \sqrt{\frac{1}{2n} \log \frac{2}{\alpha}}, 0 \right\}$$
$$U_n(x) = \min \left\{ \hat{F}_n(x) + \sqrt{\frac{1}{2n} \log \frac{2}{\alpha}}, 1 \right\}$$

Λήμμα ($100(1 - \alpha)\%$ DKW ζώνη εμπιστοσύνης για την F)

Για κάθε F και για κάθε n

$$P(L_n(x) \leq F(x) \leq U_n(x) \text{ για κάθε } x) \geq 1 - \alpha.$$

Απόδειξη

Από την ανισότητα DKW για $\varepsilon_n^2 = \frac{1}{2n} \log \frac{2}{\alpha}$ προκύπτει ότι

$$P \left(\sup_{x \in \mathbb{R}} \left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| > \varepsilon_n \right) \leq 2e^{-2n\varepsilon_n^2} \Leftrightarrow$$

$$P \left(\left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| > \varepsilon_n \right) \leq 2e^{-2n \frac{1}{2n} \log \frac{2}{\alpha}}, \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$P \left(\left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| > \varepsilon_n \right) \leq \alpha, \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$P \left(\left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right| \leq \varepsilon_n \right) \geq 1 - \alpha, \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$P \left(-\varepsilon_n \leq \widehat{F}_n(x) - F(x) \leq \varepsilon_n \right) \geq 1 - \alpha, \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

$$P \left(-\widehat{F}_n(x) - \varepsilon_n \leq -F(x) \leq -\widehat{F}_n(x) + \varepsilon_n \right) \geq 1 - \alpha, \quad \forall x \in \mathbb{R} \Leftrightarrow$$

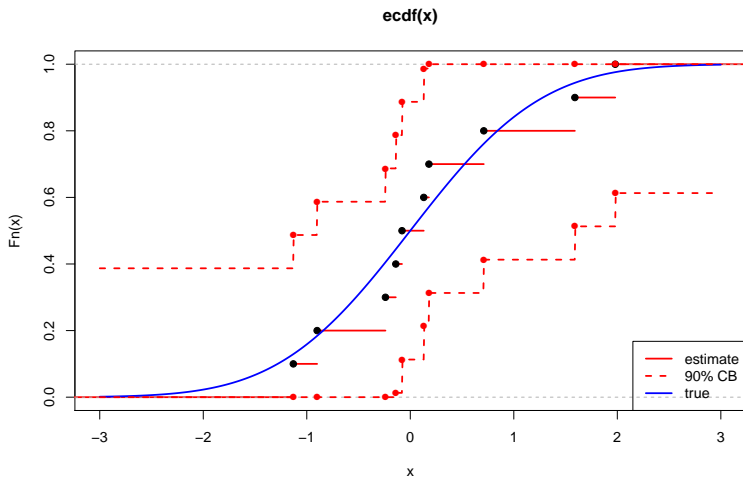
$$P \left(\widehat{F}_n(x) - \varepsilon_n \leq F(x) \leq \widehat{F}_n(x) + \varepsilon_n \right) \geq 1 - \alpha, \quad \forall x \in \mathbb{R}$$

η απόδειξη ολοκληρώνεται θέτοντας $L(x) = \max\{\widehat{F}_n(x) - \varepsilon_n, 0\}$ και $U(x) = \min\{\widehat{F}_n(x) + \varepsilon_n, 1\}$.

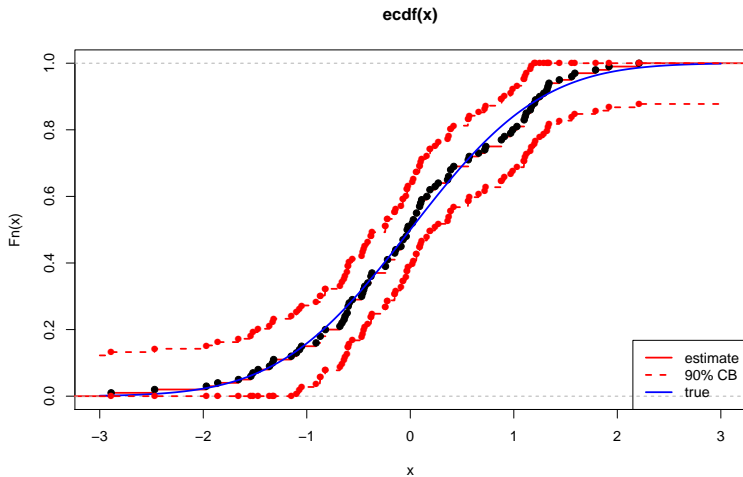
Παράδειγμα: 90% ζώνη εμπιστοσύνης ($n = 10$)

	x	$\widehat{F}_n(x)$	$L_n(x)$	$U_n(x)$
• $n = 10$	$(-\infty, -1.13)$	0	0	0.387
• $\alpha = 0.1$	$[-1.13, -0.90)$	0.1	0	0.487
• $\varepsilon_n = \sqrt{\frac{1}{2n} \log \frac{2}{\alpha}} \approx 0.387$	$[-0.90, -0.24)$	0.2	0	0.587
• $L_n(x) =$ $\max\{\widehat{F}_n(x) - 0.387, 0\}$	$[-0.24, -0.14)$	0.3	0	0.687
	$[-0.14, -0.08)$	0.4	0.013	0.787
	$[-0.08, 0.13)$	0.5	0.113	0.887
• $U_n(x) =$ $\min\{\widehat{F}_n(x) + 0.387, 1\}$	$[0.13, 0.18)$	0.6	0.213	0.987
	$[0.18, 0.71)$	0.7	0.313	1
	$[0.71, 1.59)$	0.8	0.413	1
	$[1.59, 1.98)$	0.9	0.513	1
	$[1.98, \infty)$	1	0.613	1

Παράδειγμα: 90% ζώνη εμπιστοσύνης ($n = 10$)

Παράδειγμα: 90% ζώνη εμπιστοσύνης ($n = 100$)

Διαστήματα εμπιστοσύνης για την $F(x)$ σε δοθέν x

- Θέλουμε να καθορίσουμε ℓ_n, u_n τέτοια ώστε

$$P(\ell_n \leq F(x) \leq u_n) \geq 1 - \alpha$$

- Όμως

$$Y = n\hat{F}_n(x) \sim \mathcal{B}(n, F(x))$$

- Οπότε το πρόβλημα μπορεί να αναδιατυπωθεί ως εξής:

- ▶ Παρατηρούμε $Y \sim \mathcal{B}(n, p)$
- ▶ $p = F(x) \in [0, 1]$ (άγνωστη παράμετρος)
- ▶ και θέλουμε να βρούμε διάστημα εμπιστοσύνης για το p .

- Μερικές τεχνικές

- 1 Clopper-Pearson: Ακριβές Δ.Ε. μέσω της διωνυμικής κατανομής
- 2 Wald: ασυμπτωτικό Δ.Ε.
- 3 Wilson: ασυμπτωτικό Δ.Ε.
- 4 μετασχηματισμός $\arcsin$: ασυμπτωτικό Δ.Ε. με σταθεροποίηση (ασυμπτωτικής) διασποράς

Ασυμπτωτικό ΔΕ (Wald)

- Έστω $\hat{p}_n = Y/n$. Από Κεντρικό Οριακό Θεώρημα

$$\sqrt{n} \frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{p(1-p)}} \xrightarrow{d} \mathcal{N}(0, 1)$$

Ασυμπτωτικό ΔΕ (Wald)

- Έστω $\hat{p}_n = Y/n$. Από Κεντρικό Οριακό Θεώρημα

$$\sqrt{n} \frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{p(1-p)}} \xrightarrow{d} \mathcal{N}(0, 1)$$

- (Ασθενής) Νόμος Μεγάλων Αριθμών

$$p_n \xrightarrow{P} p$$

Ασυμπτωτικό ΔΕ (Wald)

- Έστω $\hat{p}_n = Y/n$. Από Κεντρικό Οριακό Θεώρημα

$$\sqrt{n} \frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{p(1-p)}} \xrightarrow{d} \mathcal{N}(0, 1)$$

- (Ασθενής) Νόμος Μεγάλων Αριθμών

$$p_n \xrightarrow{P} p$$

- Θεώρημα Slutsky

$$\sqrt{n} \frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{p(1-p)}} = \sqrt{n} \frac{\frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{\hat{p}_n(1-\hat{p}_n)}}}{\sqrt{\frac{p(1-p)}{\hat{p}_n(1-\hat{p}_n)}}} \xrightarrow{d} \mathcal{N}(0, 1)$$

Ασυμπτωτικό ΔΕ (Wald)

- Έστω $\hat{p}_n = Y/n$. Από Κεντρικό Οριακό Θεώρημα

$$\sqrt{n} \frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{p(1-p)}} \xrightarrow{d} \mathcal{N}(0, 1)$$

- (Ασθενής) Νόμος Μεγάλων Αριθμών

$$p_n \xrightarrow{P} p$$

- Θεώρημα Slutsky

$$\sqrt{n} \frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{p(1-p)}} = \sqrt{n} \frac{\frac{\hat{p}_n - p}{\sqrt{\hat{p}_n(1-\hat{p}_n)}}}{\sqrt{\frac{p(1-p)}{\hat{p}_n(1-\hat{p}_n)}}} \xrightarrow{d} \mathcal{N}(0, 1)$$

- Λύνοντας ως προς p προκύπτει ότι το τυχαίο διάστημα

$$\left[\hat{p}_n - z_{\alpha/2} \sqrt{\frac{\hat{p}_n(1-\hat{p}_n)}{n}}, \hat{p}_n + z_{\alpha/2} \sqrt{\frac{\hat{p}_n(1-\hat{p}_n)}{n}} \right]$$

είναι το $100(1-\alpha)\%$ Α.Δ.Ε ίσων ουρών για το $p = F(x)$.

Παράδειγμα ($n = 10$)

- Δεδομένα :

$(-0.90, 0.18, 1.59, -1.13, -0.08, 0.13, 0.71, -0.24, 1.98, -0.14)$

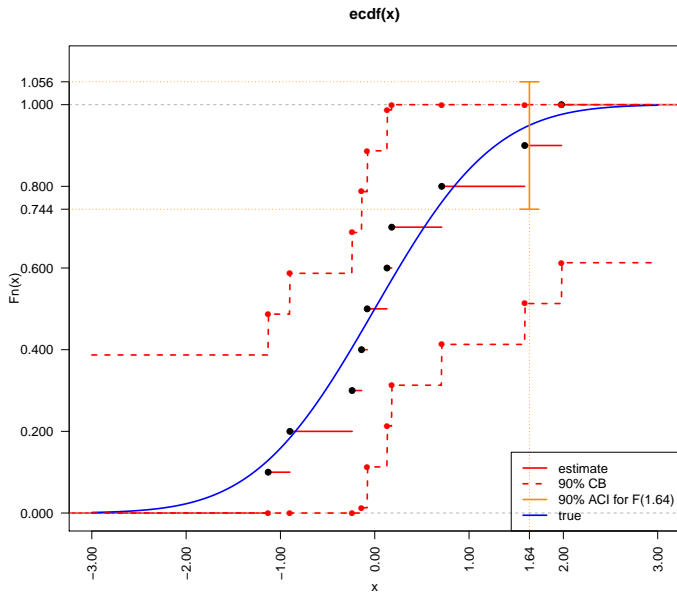
- Να υπολογιστεί το 90% ΑΔΕ ίσων ουρών του Wald για την $F(1.64)$.

x	$\widehat{F}_n(x)$
$(-\infty, -1.13)$	0
$[-1.13, -0.90)$	1/10
$[-0.90, -0.24)$	2/10
$[-0.24, -0.14)$	3/10
$[-0.14, -0.08)$	4/10
$[-0.08, 0.13)$	5/10
$[0.13, 0.18)$	6/10
$[0.18, 0.71)$	7/10
$[0.71, 1.59)$	8/10
$[1.59, 1.98)$	9/10
$[1.98, \infty)$	1

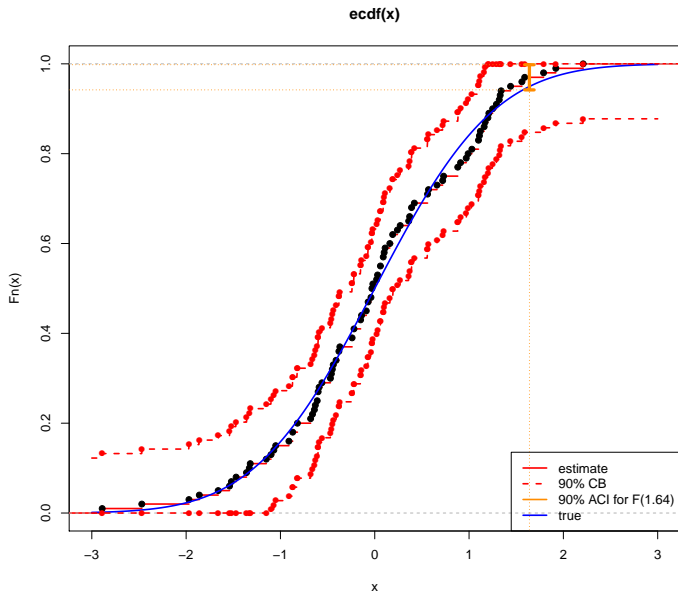
- Υπολογισμός $\widehat{F}_n(x)$

- Είναι $\widehat{p}_n = \widehat{F}_n(1.64) = 0.9$, $\alpha = 0.1$, $z_{0.05} \approx 1.64$ και $n = 10$
- 90% ΑΔΕ για $F(1.64)$: $[0.744, 1.056]$
- Παρατηρήστε ότι τα άκρα του ΑΔΕ μπορεί να υπερβαίνουν τα όρια του παραμετρικού χώρου.

Παράδειγμα ($n = 10$)

Παράδειγμα ($n = 100$): $[0.942, 0.998]$

Έλεγχος καλής προσαρμογής Kolmogorov-Smirnov

Ενδιαφέρει ο έλεγχος της

$$H_0 : F(x) = F_0(x), \forall x \in \mathbb{R}, \quad \text{VS} \quad H_1 : \exists x : F(x) \neq F_0(x).$$

- Ορίζουμε ως στατιστική συνάρτηση Kolmogorov-Smirnov την

$$D_n = \sup_{x \in \mathbb{R}} \left| \widehat{F}_n(x) - F(x) \right|.$$

- «Μεγάλες» τιμές της $D_n \Rightarrow$ απόρριψη H_0
- Ασυμπτωτικά,

$$P(\sqrt{n}D_n > k) \xrightarrow{H_0} 2 \sum_{j=1}^{\infty} (-1)^{j+1} e^{-2j^2 k^2}$$

- (Ασυμπτωτικό) p-value:

$$2 \sum_{j=1}^{\infty} (-1)^{j+1} e^{-2j^2 k^2},$$

όπου k η πραγματοποίηση της $\sqrt{n}D_n$ στο δείγμα.

Παράδειγμα ($n = 10$)

- $(-0.90, 0.18, 1.59, -1.13, -0.08, 0.13, 0.71, -0.24, 1.98, -0.14)$
- Να ελεγχθεί η υπόθεση ($\alpha = 5\%$)

$$H_0 : F(x) = F_0(x), \forall x \in \mathbb{R}, \quad \text{VS} \quad H_1 : \exists x : F(x) \neq F_0(x),$$

όπου $F_0(x)$ η συνάρτηση κατανομής της $\mathcal{N}(0, 1)$.

x	$\widehat{F}_n(x)$
$(-\infty, -1.13)$	0
$[-1.13, -0.90)$	1/10
$[-0.90, -0.24)$	2/10
$[-0.24, -0.14)$	3/10
$[-0.14, -0.08)$	4/10
$[-0.08, 0.13)$	5/10
$[0.13, 0.18)$	6/10
$[0.18, 0.71)$	7/10
$[0.71, 1.59)$	8/10
$[1.59, 1.98)$	9/10
$[1.98, \infty)$	1

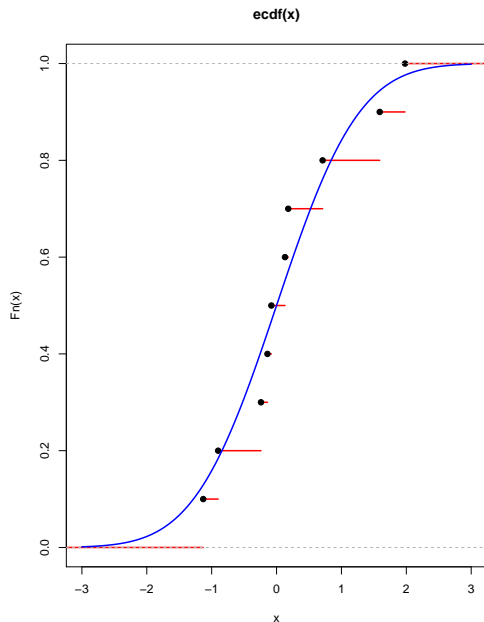
- Υπολογισμός $\widehat{F}_n(x)$

- Συνάρτηση κατανομής της $\mathcal{N}(0, 1)$: $F_0(x) = \int_{-\infty}^x \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\left\{-\frac{t^2}{2}\right\} dt.$

Παράδειγμα (συνέχεια)

σελ 24 σημειώσεων Ιωαννίδη:

Αρκεί το στατιστικό να υπολογιστεί ως $\max$ επί των $x = X_i$ και των $x = X_i - \varepsilon$ για μικρό ε .

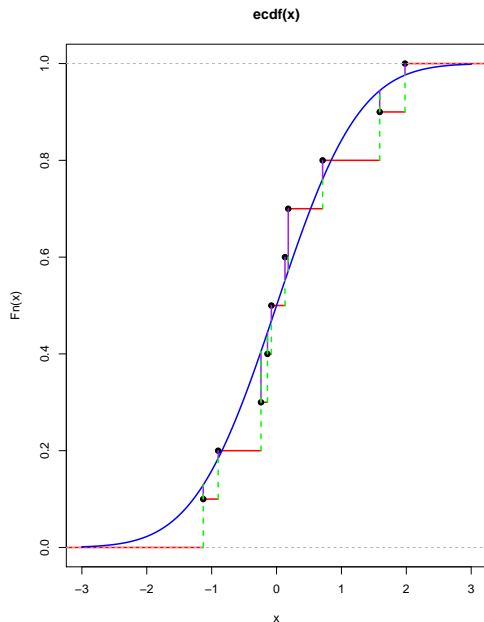

Παράδειγμα (συνέχεια)

σελ 24 σημειώσεων Ιωαννίδη :

Αρκεί το στατιστικό να υπολογιστεί ως $\max$ επί των $x = X_i$ και των $x = X_i - \varepsilon$ για μικρό ε .

Παράδειγμα (συνέχεια)

- Έστω

- ▶ $\widehat{F}_n(x_0^-) = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \widehat{F}_n(x)$

- ▶ $D^-(x) = |\widehat{F}_n(x^-) - F_0(x)|$

- ▶ $D^+(x) = |\widehat{F}_n(x) - F_0(x)|$

- Για κάθε x στο παρατηρηθέν δείγμα υπολογίζουμε $D^-(x)$ και $D^+(x)$
- Η στατιστική συνάρτηση Kolmogorov-Smirnov ισούται με

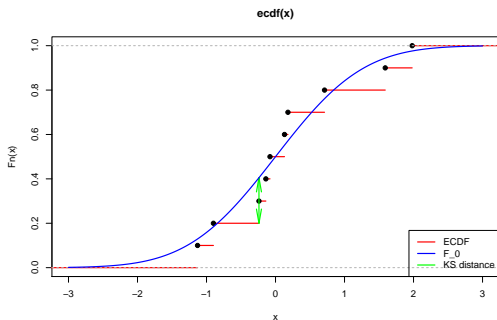
$$D_n = \max_x \{D^-(x), D^+(x)\}.$$

Παράδειγμα (συνέχεια)

	x	$\widehat{F}_n(x^-)$	$\widehat{F}_n(x)$	$F_0(x)$	D^+	D^-
1	-1.130	0.000	0.100	0.129	0.029	0.129
2	-0.900	0.100	0.200	0.184	0.016	0.084
3	-0.240	0.200	0.300	0.405	0.105	0.205
4	-0.140	0.300	0.400	0.444	0.044	0.144
5	-0.080	0.400	0.500	0.468	0.032	0.068
6	0.130	0.500	0.600	0.552	0.048	0.052
7	0.180	0.600	0.700	0.571	0.129	0.029
8	0.710	0.700	0.800	0.761	0.039	0.061
9	1.590	0.800	0.900	0.944	0.044	0.144
10	1.980	0.900	1.000	0.976	0.024	0.076

- Συνεπώς $D_n = 0.205$.
- Η στήλη $F_0(x)$ υπολογίστηκε μέσω της $\text{pnorm}()$ στην R.

Παράδειγμα (συνέχεια)

- Είναι $k = \sqrt{n}D_n = \sqrt{10} \times 0.205 \approx 0.648$
- (Ασυμπτωτικό) p-value: $2 \sum_{j=1}^{\infty} (-1)^{j+1} e^{-2j^2 k^2} \approx 0.794 > 0.05$
- Αποτυγχάνουμε να απορρίψουμε την H_0 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.